

УДК 378.015.3:005.32

ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЙНО-ЦІННІСНОГО КРИТЕРІЮ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Когут І. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
irynekohut15@gmail.com

Литовка В.В.

Українська медична стоматологічна академія
(м. Полтава)
dr.lytovka@gmail.com

Сьогодні все частіше виникає запитання, яким чином досягнути успішної взаємодії в процесі навчання. Для успішної взаємодії учасників освітнього процесу важливо оволодіти на високому рівні особистісними та професійними якостями, вміннями, вербальним та невербальним мовленням, здатності до вільного використання професійної лексики, наявності мотивації та ціннісного ставлення до розвитку професійно-педагогічної комунікативної компетентності в процесі навчання та взаємодії з оточуючими.

Важливим завданням є сформувати в учасників освітнього процесу уявлення про специфіку комунікативної професійної діяльності, ціннісне ставлення до професійно-педагогічної комунікації, створення сприятливих умов для формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності.

Порівняльний аналіз різних підходів до проблеми формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності учасників освітнього процесу (Д. Іванов [1], О. Коротаєва [4], А. Ксенофонов [5], І. Османова, Г. Смірнова [6] та ін.) дозволяють нам виділити мотиваційно-ціннісний критерій та окреслити його показники сформованості в освітньому середовищі.

В процесі навчання важливим є визначення особливостей мотиваційно-ціннісного критерію сформованості професійно-педагогічної комунікативної компетентності, а також визначення показники цього критерію [3].

Мотиваційно-ціннісний критерій – формулюємо для визначення професійно-соціальної комунікативної компетенції учасників освітнього процесу.

Мотиваційно-ціннісний критерій дозволяє визначити наявність мотивів та потреб у розвитку професійно-педагогічних комунікативних умінь, виявлення рівня потреби у спілкуванні, наявність ціннісного ставлення та сформованості рефлексивних умінь до професійної діяльності, рівень досягнення мотивації в комунікації [4].

Показники рівнів сформованості мотиваційно-ціннісного критерію:

– наявність мотивів та потреб у розвитку професійно-педагогічних комунікативних умінь:

високий рівень – наявність потреби до взаємодії з оточуючими, висока мотивація у спілкуванні, бажання вислухати і допомогти співбесіднику; усвідомлення значення професійно-педагогічної комунікації; усвідомлення значення професійно-педагогічної комунікативної компетентності у професійній діяльності;

середній рівень – наявність не стійкої потреби до здійснення комунікації, занижена мотивація у спілкуванні, бажання виражати лише власні емоції та переживання;

низький рівень – відсутня потреба у спілкуванні, замкнутість та не щирість у спілкуванні.

– наявність стійкого інтересу до педагогічної комунікації, стійкої потреби в систематичному спілкуванні з дітьми:

високий рівень – розуміє важливість сформованості необхідних професійних компетентностей та має належний рівень сформованості рефлексивних умінь до професійної діяльності, наявність інтересу, прагнення досягти високих результатів в комунікативній взаємодії;

середній рівень – частково розуміє значення сформованості необхідних професійних компетентностей та має не зовсім належний рівень сформованості рефлексивних умінь до професійної діяльності, бажання реалізувати свій професійний потенціал та здобути нові вміння і навички – незначні;

низький рівень – лише частково розуміє про важливість сформованості необхідних професійних компетентностей та не має рефлексивних умінь до професійної діяльності, не прагне здобувати професійні вміння і навички в комунікативній взаємодії.

– прагнення до самовдосконалення та підвищення власного рівня сформованості професійно-педагогічної комунікативної компетентності:

високий рівень – має високо розвинені мотиви та потреби у розвитку власних професійно-педагогічних комунікативних умінь;

середній рівень – має окремі, але розвинуті мотиви та потреби у розвитку власних професійно-педагогічних умінь;

низький рівень – не вбачає потреби у спеціальному розвитку власних професійно-комунікативних умінь [2].

Виявлення рівня сформованості професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутніх учителів відбулося за допомогою таких методів та методик:

– тест для визначення потреби у спілкуванні (ПС) (Ю. Орлов, В. Шкуркін, Л. Орлова);

– Самооцінка професійно-педагогічної мотивації (адаптовано Н. Фетискіним);

– Методика « Шкала оцінки потреби в досягненні» (Ю. Орлов).

Підсумовуємо, що з огляду на вищезазначене відбувається: забезпечення позитивно-емоційного мікроклімату у навчальному процесі, сприятливого та вільного простору для особистого самовираження та збагачення внутрішнього світу суб'єктів взаємодії, формування ціннісних орієнтацій і мотивів із

оволодіння знаннями, уміннями і навичками комунікативного акту. Для цього застосовували такі методи та форми роботи: ділові та рольові ігри, диспути, есе, дебріфінг, вправи «Мотиваційна карта», «Мої життєві цілі», «Моральна оцінка», «Емоційна карта» тощо, індивідуальні та групові консультації, соціально-психологічні тренінги, проектна діяльність. Це сприяло формуванню у студентів ціннісних орієнтацій і мотивів із оволодіння знаннями, вміннями і навичками професійно-педагогічної комунікативної діяльності в освітньому процесі, становленню професійного іміджу вчителя шляхом прийняття цінностей спілкування у системах «учитель-учень», «учитель-колеги», «учитель-батьки».

Список використаних джерел:

1. Иванова Т. В. Формирование педагогической культуры будущего учителя в учебном процессе : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. – Луганск, 1991. – 185 с.
2. Когут І. В. Технологія формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього вчителя: дослідно-експериментальна робота / І. В. Когут // Молодий вчений. – № 7 (22). – Ч.2. – 2015. – С. 53–56.
3. Когут І. В. Критерії сформованості професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього учителя. Молодий вчений. 2018. № 7(2). С. 400–403. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_7%282%29_23
4. Корнєв М. Н. Соціальна психологія : підруч. / М. Н. Корнєв, А. Б. Коваленко. – К., 1995. – 304 с.
5. Кузьмінський А. І. Педагогіка : підруч. / А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. – 3-тє вид., випр. – К. : Знання-Прес, 2008. – 447 с.
6. Османова И. М. Методика формирования коммуникативных умений и навыков в профессиональной подготовке будущих учителей математики : автореф. дисс. на соискание науч. степени канд. пед. наук : спец. : 13.00.02 – «теория и методика обучения и воспитания (математика в системе начального, среднего и высшего образования)» / И. М. Османова ; Институт общего образования Министерства образования РФ. – Орел, 2003. – 18 с.